СЕКЦІЯ «КУЛЬТУРОЛОГІЯ»

УДК 930.85(477+4)”19”
Дєдков М.В.[1], Коломоєць К.П.[2]
[1] проф. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. БАД-534 НУ «Запорізька політехніка»

УКРАЇНСЬКІ МИТЦІ-ЕМІГРАНТИ ЯК АМБАСАДОРИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ЄВРОПІ ХХ СТ. ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОЛЕКСАНДРА АРХИПЕНКА, СОНІ ДЕЛОНЕ ТА ІВАНА БАГРЯНОГО

М.В. Дєдков, К.П. Коломоєць

Еміграція українських митців у ХХ столітті була зумовлена переважно політичними репресіями, війнами та неможливістю вільно творити під тиском радянського режиму. Культурні діячі виїжджали, рятуючи життя та прагнучи реалізувати свій творчий потенціал у європейському та світовому просторі.

Друга хвиля еміграції українців охоплювала період між Першою і Другою світовими війнами у ХХ столітті і була зумовлена поєднанням соціально-економічних та політичних причин. Емігрували в основному ті українці, які зі зброєю в руках боролися проти радянської влади, підтримували Центральну Раду, Директорію, Гетьманат. Вони виїздили до Польщі, Чехословаччини, Австрії, Румунії, Болгарії, Німеччини, Франції, США і Канади.

На відміну від першої друга хвиля еміграції мала значний інтелектуальний потенціал, оскільки у її складі виявилися відомі українські письменники, публіцисти, культурно-освітні та наукові діячі. Осередком української наукової еміграції того часу були Чехословаччина та Німеччина.

Ідеологічні та культурні мотиви, переслідування за релігійними чи національними переконаннями, участь у культурних організаціях або підтримка української національної ідеї спонукали до еміграції: митці хотіли зберегти й поширювати українську культуру за межами країни, поєднуючи національні традиції з європейськими мистецькими тенденціями та представляючи Україну на міжнародних виставках і у культурних центрах еміграційних спільнот.

Українське мистецтво ХХ століття в Європі характеризується динамічним розвитком, пошуком нових форм і стилів, а також активною інтеграцією в європейський культурний контекст. Основними рисами цього періоду є поєднання національної ідентичності з модерними європейськими течіями, такими як авангард, кубізм, футуризм, орфізм та експресіонізм. Митці-емігранти використовували свої роботи для популяризації української культури за кордоном, одночасно інтегруючись у міжнародні мистецькі кола.

Важливим аспектом українського мистецтва в Європі була його інноваційність: художники експериментували з формою, кольором, композицією та матеріалами, створюючи нові виразні засоби. Також помітною була універсальність творчості – українські митці працювали в живописі, скульптурі, графіці, театральному і сценографічному мистецтві, дизайні та літературі.

Українські художники, письменники та музиканти, перебуваючи в культурних центрах Європи, таких як Париж, Берлін, Прага чи Відень, виконували роль своєрідних амбасадорів української культури. Вони не лише демонстрували національні традиції та мотиви у своїй творчості, а й популяризували українську культуру серед європейської публіки, інтегруючи її у глобальний мистецький контекст.

У 20-30-х роках ХХ століття у Варшаві квітло українське мистецьке життя, рушійною силою якого були емігранти з поневоленої більшовиками України. Одним із найцікавіших явищ культури на вигнанні був Український мистецький гурток «Спокій», створений вихованцями Варшавської академії образотворчих мистецтв.

Одним із найяскравіших прикладів такого культурного посередництва є діяльність Олександра Архипенка –видатного українського скульптора-авангардиста, який став однією з ключових фігур європейського модернізму. Народившись у Києві, він у 1908 році переїхав до Парижа –тодішнього центру світового мистецтва. Від 1923 року мешкав у США, де 1924 року у Нью-Йорку відкрив школу пластики, згодом викладав у Чиказькій школі індустріальних мистецтв та університеті у Канзас-Сіті. Родоначальник кубізму у скульптурі.

Іншою важливою постаттю була Соня Делоне (уроджена Сара Штерн у місті Одеса). Вона стала однією з провідних представниць європейського модернізму та співзасновницею мистецького напрямку орфізму разом зі своїм чоловіком Робером Делоне.

Важливу роль у популяризації української культури за кордоном відіграв і письменник Іван Багряний. Після переслідувань радянською владою та перебування в таборах він опинився в еміграції у Німеччині після Другої світової війни. Автор двох визначних романів про ГУЛАГ («Сад Гетсиманський» та «Тигролови»).

Загалом українські митці-емігранти ХХ століття стали важливим містком між Україною та Європою. Вони інтегрувалися у світовий культурний простір, але водночас зберігали й популяризували українську ідентичність. Завдяки їхній творчості українська культура отримала міжнародне визнання, а сама Україна стала більш помітною на культурній мапі Європи. Діяльність Архипенка, Делоне та Багряного демонструє, що еміграція, попри складні історичні обставини, може стати потужним каналом культурного діалогу та взаємного збагачення між народами.